

■ Din istoricul presei didactice nord-dobrogene

Făclia

(Nalbant, 1934-1938)

Mihai MARINACHE

- publicație lunară (format ziar), comuna Nalbant
- redacția și administrația: Nalbant, județ Tulcea
- fondator, redactor responsabil: Iordan Popescu, învățător Nalbant
- perioada de apariție:
- an I - nr. 1 (1934-februarie), nr. 2 (martie), nr. 3 (aprilie), nr. 4 (mai), nr. 5 (iunie), nr. 6 (septembrie), nr. 7 (octombrie), nr. 8 (noiembrie-decembrie), nr. 9 (ianuarie-februarie 1935)
- an II - nr. 1-2 (martie-aprilie 1935), nr. 2 (decembrie 1935)
- an III - nr. 1 (ianuarie 1936), nr. 2 (februarie), nr. 3 (martie), nr. 4 (29 aprilie), nr. 5 (iunie), nr. 6 (26 iunie), nr. 7 (15 septembrie).
- an IV - nr. 1 (Tulcea, februarie 1938), nr. 2 (martie-aprilie), nr. 3 (mai - iunie).
- subtitlu: *„Foaie pedagogică - literară și științifică”* (an I, nr. 1 - an II, nr. 1-2);
- „Revistă de luptă și îndrumare profesională pentru educatorii copiilor și poporului”* (an II, nr. 2 - an IV, nr. 1);
- „Revistă pedagogică, literară și de luptă profesională”* (an IV, nr. 1 - an IV, nr. 3)
- comitetul de conducere: Constantin Ioniță, Ștefan Radu, Erimia Pârciog, Ion Biserică, Ion Corleancă, Gh. Rucăreanu (an I, nr. 1)
- an I, nr. 4, Iordan Popescu (director), Ion Biserică (redactor responsabil), în comitet fiind cooptat și C. Andrei - diac.
- an I, nr. 7, apare în comitet Tr. Răileanu în locul lui Gh. Rucăreanu
- an I, nr. 8, în comitet sunt cooptați Dumitru Necula, Trofin Răileanu.
- an II, nr. 2: *„apare sub îngrijirea unui comitet”*
- an IV, nr. 1: *„apare sub îngrijirea unui comitet de învățători”*
- secretar de redacție: Ștefan Radu
- abonament anual: 70 lei (în feb. 1938-60 lei)
- format: 48x33
- tipografii: „Dobrogea” și „Curierul Tulcei” (din 1936)

De la revenirea Dobrogei în cadrul statal românesc și până la al doilea război mondial, în ținutul dintre Dunăre și mare, în nordul Dobrogei, au apărut câteva reviste și ziare de orientare și îndrumare pedagogică, expresie a afirmării mature a inițiativelor corpului didactic. În ordinea apariției lor, aceste publicații profesionale sunt: *„Revista corpului didactic rural a județului Tulcea”* (15.IX.-15.X.1883; 1.I-1.VII.1884, Cataloi), *„Colnicul Hora”* (revista corpului didactic primar din județul Tulcea, mai 1903 - Cerna), *„Cetatea”* (Telița, 15.XI.1932-1934), săptămânalul tulcean *„Învățătorul tulcean”* (organ al Asociației Învățătorilor din județul Tulcea, 1928-1934), *„Făclia”* (Nalbant, 1.II.1934-1938), revista lunară *„Învățătorul tulcean”* (1929-1939; 1940-1942, din iunie 1938 având subtitlul *„revistă pedagogică, socială și literară”*). În special, cele din mediul rural sunt rod al efortului particular al unor învățători talentați și recunoscuți profesional, precum V. Poreanu (Cataloi), G. Coatu-Cerna (Cerna) I. Popovici (Telița), Iordan Popescu (Nalbant).

Cu format înalt, caracteristic ziarelor, publicația lunară *„Făclia”*, apărută la Nalbant, din inițiativa învățătorului Iordan Popescu, fondator și director, (1934-1938; 21 numere - 84 pagini); își propune să răspundă următoarelor deziderate, așa cum sunt ele sintetizate în *„Cuvânt înainte”*:

- a. *„am găsit cu cale să dăm ființă acelei foi care să fie ecoul sufletesc al tuturor învățătorilor din jud. Tulcea. Nici un interes, decât al școlii și al învățătorului!”*
- b. *„prin această foaie...vom căuta să grupăm suflute adevărate învățătoarești, vom căuta să solidarizăm energiile creatoare, sufletul unitar al învățătorilor, afirmat atât de puternic, în toate acțiunile desfășurate, pentru apărarea școlii satești, pentru întronarea înfrățirii și a armoniei.”*
- c. *„vom căuta prin ea să punem la îndemâna tuturor subiecte interesante, scutind prin aceasta cheltuielile pentru cumpărarea de cărți și înlesnind cunoașterea noilor idei de înnoire a metodelor și de lărgire a concepției despre educație.”*
- d. *„vom veghea prin această foaie să păstrăm neștirbită zestrea noastră strămoșească (obiceiuri, credință, port, grai etc.), tot specificul nostru etnic și vom*

desfășura o intensă activitate în domeniul culturii poporului.”

Învățătorul Iordan Popescu, o autoritate a corpului didactic din mediul școlii rurale, pornind de la un adevăr exprimat de poetul Octavian Goga (“ziarele și revistele sunt nervii impresionabili ai unui popor”), consideră că e de datoria sa să-și asume asemenea obiective printr-o nouă publicație cu nume simbolic, mai ales că în 1934 își vor înceta apariția revista lunară “Cetatea” (Telița) și săptămânalul “Învățătorul tulcean”.

“Ca un sol vestitor al idealurilor noastre pornește această foaie către toți învățătorii și nădăjduim că va fi încurajată și susținută, ca să poată sluji cu adevărat interesele școlii, ca să poată vorbi cât mai des cu toți colegii care înțeleg adevărul ei rost! În jurul ei deci, asigurându-i existența și crescându-i mereu importanța și prestigiul, să poată sta veșnic aprinsă, să lumineze minți, suflete, și să spună numai adevărul!”

(*Cuvânt înainte*, an I, nr. 1)

Subtitlurile publicației, menționate anterior, dovedesc că redactorii și colaboratorii, întăriți de entuziasmul oricărui început, urmăresc atent obiectivele din articolul de direcție:

1. Materiale cu caracter pedagogic privind afirmarea rolului învățătorului în societate, în general, și în comunitatea locală, în special

Gh. Rucăreanu- “Învățătorul și ideea națională” (an I, nr. 2);

I. Popescu- “Spre o însănătoșire morală”;

Petre Negru- “Învățătorul”, (nr. 4);

I. Popescu- “Șapte mii energii așteptate”, (nr. 5);

I. Popescu- “Dispar valorile !”, (nr. 7);

Eugen Manta- “Prejudecăți etico-sociale”, (nr. 9);

I. Chescă- “Învățătorul, țara și bugetul”, (an III, nr. 2);

Erimia Pârciog- “Învățător: director, școală, educație”, (nr. 2)

*** *Congresul festiv al învățătorilor*” (an III, nr. 5)

2. Relația dintre pedagogie, educație și viață

I. Popescu- “Individualitatea și etnicul poporului (*sic!-n.n*) român ca mijloc de educație și învățământ” (an I, nr. 1)

Gh. Mantu- “Copilul și jocul” (an I, nr. 3)

Th. Stănescu- “Individualitatea în pedagogie” (an I, nr. 4)

I. Corleancă- “Psihanaliza și aplicarea ei în educație” (an III, nr. 1)

N. Matei- “Individualitate și personalitate” (an I, nr. 6-8)

Elena Mohanu- “Higiena sufletului” (an I, nr. 9)

3. Metode de predare, procedee de evaluare, experiență generalizată

C. Ioniță- “Cursurile complementare” (an I, nr. 2)

I. Corleancă- “Manualul didactic” (an I, nr. 9; an II, nr. 1-2)

I. Popescu- “Metoda testelor și Foaia de observare” (an II, nr. 1-2)

* *Lecție model. Intuiția* (an III, nr. 1)

E. Pârciog- “Puterea selectivă în școală” (an II, nr. 1)

* *Obligativitatea fișei individuale* (an IV, nr. 1)

E. Pârciog- “Inspecție-promovare-frecvență” (an I, nr. 9)

4. Perfecționare profesională, dezbateri

Gh. Rădulescu- “Definitivatul” (an I, nr. 5)

Tr. Răileanu- “Legea și viața” - *dezbateri legii școlare* (an II, nr. 1-2)

Neîndoielnic, pot fi citate și alte articole care privesc munca plină de dăruire a învățătorilor pentru educația copiilor și luminarea maselor.

“În afară de orice interese personale, să punem deci munca noastră în slujba binelui obștesc, să răspândim cea mai omenească înțelegere a nevoilor noastre și, întâlnindu-ne pe acest teren, să câștigăm o profundă și justă cunoaștere reciprocă.”

(“În slujba datoriei”- Ștefan Radu, an I, nr. 1)

5. Articole și materiale de informare religioasă, de cinstitie a sărbătorilor și rânduielilor bisericești; legătura strânsă dintre biserică și școală

Cele mai multe articole sunt semnate de diac. C. Andrei, devenit și membru în comitetul de redacție, I. Popescu, pr. Gh. Cărnaru, T. Modiga.

Diac. C. Andrei- “Cu...sau fără religie” (an I, nr. 2)

C. Andrei- “Veniți de luați lumină” (an I, nr. 3)

I. Popescu- “Înviere, înviere” (an I, nr. 3)

pr. Gh. Cărnaru- “Amvonul și catedra” (an I, nr. 4)

C. Andrei- “Școala și educația” (nr. I, nr. 4)

C. Andrei- “Educația și școala” (an I, nr. 5)

C. Andrei- “Idealism și politică” (an I, nr. 6)

T. Modiga- “Crăciun apostolic” (an I, nr. 8)

“În aceste zile de sărbătoare ar trebui ca toți, depășind ce-i pământesc, să împărtășim adevărata mulțumire spirituală, pe care sufletul tinerimii o caută cu aviditate și o așteaptă de la noi în primul rând. Sădiți în sufletul tinerimii dragostea de credință strămoșească, cu virtuțile creștine - credință, nădejde și dragoste, de biserică strămoșească, sădiți iubirea de țară și neam și bucuria voastră de aceste sfinte sărbători va fi încununată cu cea mai înaltă mulțumire sufletească”.

(“Crăciunul”- diac. C. Andrei; an II, nr. 2)

Cu o frecvență mai mică sau mai mare, numele acestor slujitori ai bisericii (diac. C. Andrei, pr. Gh. Cărnaru ș.a.) se întâlnesc în toate publicațiile de credință, informare și atitudine bisericească apărute în ținutul nord-dobrogean în deceniul IV al sec. XX: "Pâinea vieții" (1930, Niculițel), "Viața adevărată" (1934-1940, Sulina, Tulcea, Parcheș, Jijila), "Chemare în jurul Bisericii și Școalei" (1936-1937, Tulcea), "Lumina poporului" (1932, Sarighiol de Deal).

6. Materiale, diverse însemnări și știri despre instrucția premilitară a tineretului

D. Necula- "Instrucția premilitară" (an I, nr. 8)

* Știri (în vederea pregătirii tineretului premilitar)- an I, nr. 8

D. Necula- "Serbarea străjerilor și tineretul premilitar din centrul Măcin" (an III, nr. 1).

"Țin să se știe că acțiunea premilitară face parte din sistemul de orientare sănătoasă și adecvată împrejurărilor în preocupările și tendințele spirituale ale tineretului. Ea răspunde aspirațiilor sociale prin a forma latura morală - care este valoarea supremă a educației - și mai ales prin **redeșteptarea** conștiinței naționale. Acesta este obiectivul către care mergem."

("Încotro?" - an II, nr. 2, p.2)

Toate articolele pe această temă se circumscriu cadrului politic al vremii, suferind de presiunea și ingerințele acestuia.

"Nu este deci un fapt întâmplător că însuși M.S. Regele s-a dovedit un clar vizionar al realităților nu numai prezente, iar mai ales viitoare și să-și asume conducerea educativă a tineretului din întreaga țară: 1) *Oficiul de Educație a Tineretului Român*, 2) *Cercetășia și Premilitari*. În atmosfera nebuloasă a zilelor noastre, toată atenția educativă, atât a instituțiilor noastre de educație și cultură, cât și a tuturor oamenilor de bine, s-a îndreptat către noua generație..." ("Încotro?" - an II, nr. 2.)

7. Informații culturale, folclor, traduceri, recenzii

Autorii articolelor sunt influențați de presa centrală, de anumite evenimente și personalități reprezentative. Nu există o rubrică permanentă și, de aceea, așezarea lor în pagină surprinde pe cititor.

*"Dionysopolis. Viața actuală. Balcul" de O. Tafrali (traducere din lb. fr. de I. Cheșcă - an, nr. 1-2;

Șt. Radu - "Miorița" - analiză literară (an II, nr. 1-2)

C. Călinescu- "Recenzii asupra romanului "Luceafărul" de Cezar Petrescu" (an III, nr. 3)

*Octavian Goga (+) - an IV, nr. 3

A. Cincu- "Rolul serbărilor și șezătorilor cu fetele mari și mamele lor" (an I, nr. 3,4)

G. Anastasiu- "Galeria poezilor români: **Un suflet plin de avânt - P. Cerna**" (an I, nr. 8)

I. Stănciulescu- "Prelați și cronicari români. Valoarea lor" (an IV, nr. 2)

Articolul dedicat de poetul G. Anastasiu lui Panait Cerna, la două decenii de la moartea acestuia, are, pe lângă valoarea lui documentară, și virtuți analitice care pot încă să mențină un interes viu pentru cercetătorii actuali ai operei sale. În epocă, I. Cheșcă, învățător la Cerna, realizase o monografie care s-a bucurat de o anume notorietate la vremea ei.

8. Pagina literară

("Într-o pagină, dezlegată de orice zbucium, dorim să facem pe cititori să găsească florul mulțumirii sufletești").

Cu rare excepții, pagina a treia din numerele publicației "**Făclia**" publică versuri, poeme în proză, schițe, epigrame scrise de învățătorii vremii, unii dintre ei cu o bogată și meritorie activitate literară.

George D. Anastasiu și Nicolae Lerescu erau prezenți cu poezii în revista tulceană "**Dobrogea literară**" (1935).

G.D. Anastasiu e prezent încă din primul număr cu poezia "Gânduri" și va fi publicat constant: "Ce gând nebun!" (nr. 2), "Mama" (nr. 3), "Un cântec blând" (nr. 4), "Romantă" (nr.5), "În van !" (nr. 6), "Melancolie" (nr.7), "Pastel" (nr.9), "Final" (an III, nr. 6),"Poem", "Cântec" (an III, nr.7)

Versurile sunt intime, ușor melancolice, mai apropiate de Șt. O. Iosif, P. Cerna, G. Topîrceanu, Al Vlahuță.

Iată poezia "**Gânduri**" (an I, nr. 1):

În fața ferestrei, bătrânul meu tei
Își leagănă-alene coroana;
Iar soarele de aur și stele - scânteii
Îi împodobesc blând icoana.

Prin ramuri, când vântul adie ușor,
Vestind drăgălaș primăvara,
În cuiburi s-adună și cântă cu dor,
Mici păsări odată cu seara.

Și-n teiul bătrân e-atât farmec sfânt,
Atât cântec și tinerețe,
Încât el se leagănă falnic la vânt,
Uitând parcă de bătrânețe.

Dar... când toamna rece îl lasă pustiu
 El trist se apleacă și geme;
 Îmi bate la geam ca să-l află că-i viu,
 Și-așteaptă să treacă- a lui vreme!

.....
 Tot astfel și-n sufletu-mi îmbătrânit-
 Speranțele -dulci păsărele-
 Vin pline de farmecul lor fericit,
 Să-l legene-n visuri rebele.

Dar, când deznădăjdea cea rece-a sunat,
 Speranța! O, cât de departe-i!
 Iar sufletul meu atunci cade purtat,
 În valurile reci ale soartei."

Pe alocuri, lectorul rămâne impresionat de puterea de sugestie a unor sintagme rare din unele creații, de ineditul tablou de natură, prins în tușele și nuanțele "visurilor rebele".

Nicolae Lerescu publică "Dureri nemuritoare" (an I, nr. 5) și "Aduceri triste aminte" (nr. 7).

Thola din Măcin apare în paginile "**Făcliei**" cu o singură poezie: "Ultimul cântec" (rondel) - an I, nr. 3.

Sub pseudonimul **Nell** pare să fie același Nicolae Lerescu, identificabil prin ton, atmosferă, rime rare, lexic specific, evoluând la granița dintre un romantism minor și un simbolism desuet.

Cele mai interesante poezii: "Pastel nocturn" (nr. 1), "Cântec vechi" (nr. 2), "Flori de cais" (nr. 3), "Pastel" (nr. 5), "Reverie" (nr. 7), "Meditații" (an II, nr. 2), "Când ai plecat" (an III, nr. 1), "Scrisoare" (an III, nr. 2), "Frânturi dintr-o poveste" (an III, nr. 3), "Pastel" (an III, nr. 4), "Zădărnicie" (an III, nr. 6)

Am ales, pentru exemplificare, "*Pastel nocturn*".
 "O taină adâncă, pământu-mpresoară...

Tăcerea-i stăpână de mult pe cei vii...
 Pe-nținsele ape acum luna doară,
 Arunc-o mantie de raze argintii.

Mlădiile trestii, plecate pe unde,
 Cu șopote triste-regrete târzii-
 Doinesc povestirea iubirii murinde...
 Și luna le-mbracă în raze argintii.

Ca pustnicii stingheri- bătrânele sălcii-
 În sutane de frunze ce-n falduri coboară,
 Umbresc albe-ntinderi...și mistic plutește,
 Pe-nținsele apê acum luna clară.

Stingher, un glas aspru, răsună-n adâncuri...
 Un altul răspunde...apoi împreună
 În zbor, două umbre, spre alte limanuri,
 Pornesc pe cărarea țesută de lună."

Tot sub semnătura **Nell** sunt publicate și poeme în proză: "Raze de toamnă" (an I, nr. 7) și "Regretul" (an III, nr. 6), schița "În parc" (I.6). Apar sporadic și lipsiți de talent: Tacu Nicolau "Tablou", N. Bocșa "Omăgiu" (an I, nr. 1), T. Modiga "Cântecul din urmă" (nr. 8). Al. Bunesco "Imnul învățătorilor dobrogeni" (an, III, nr. 1-2), Marioara Beiu "Tu nu știi!" (an IV, nr. 1), I. Tutunaru "Șoapte din parc" (an I, nr. 4).

Desigur, titlurile poeziilor citate și exemplificările nu permit decât într-o palidă măsură o apreciere reală a momentului literar. O eventuală antologie literară tulceană a perioadei 1879-1944 ar trebui să țină seama, cu siguranță, și de paginile revistei "**Făclia**".

9. Preocuparea pentru imagine, contactul cu alte reviste, poșta redacției

Elena Mohanu, apreciind contribuția de până atunci a publicației "**Făclia**", o numea "*lumina presei învățătoresci*" (art. "*Noi speranțe*", an II, nr. 1-2)

Cu an I, nr. 2 începe "*Foiletonul ziarului Făclia*" care, alături de rubrica relativ constantă "*Poșta redacției*", dă informații proaspete despre viața revistei, colaboratori, abonați, prețuri, materiale, izbânzi și nereușite.

Erimia Pârciog ia atitudine față de cei care denigrează revista și obiectivele ei, evidențiind corect rolul în epocă al săptămânalului "*Învățătorul tulcean*" (1928-1934) și al revistei lunare cu același nume (1929-1939, 1940-1942). Obiectivele revistei de la Tulcea, devenită din iunie 1938 "*revistă pedagogică, socială și literară*", sunt apropiate de cele ale "**Făcliei**" care, la aceeași dată, din motive obiective, își încetează apariția.

Interesante sub aspect documentar, sunt și articolele "*Presa noastră*" și "*Noi, Presa și străinii*" (an III, nr. 7).

Lectorul, aflat la șapte decenii distanță de momentul apariției acestei publicații, citind cu atenție paginile revistei **Făclia**, înțelege greutățile, mai ales în plan material, care au condus la întreruperea periodicității revistei:

"*Iată că, după o stagnare de aproape șase luni făcută fără voia noastră, Făclia își redeschide larg paginile sale, poleite de raze, ce emană din suflete curate și dornice de muncă*" ("*Gând buri*", an II, nr. 2 - decembrie 1935).

Între octombrie 1936 și ianuarie 1938 **Făclia** este, din nou, împiedicată să apară. Sugestiv este articolul semnat de directorul Iordan Popescu în februarie 1938, la reparația revistei:

"*Cu același crez, mânați de același dor și avânt,*

pornim din nou la lucru! Redeschidem coperta **Făcliei**, prăfuită și apăsată de mână și gândul necurat al călăilor ei, cari din zărnul simțămintelor lor ușoare, au zvârlit noroiul disprețuitor [...], ȋșocotindu-i menirea pentru care lupta și suprimându-i viața.

Să mai arătăm încă o dată scopul ei, e zadarnic!

(**"Pornim din nou!"** - an IV, nr. 1)

În același număr, în articolul **"Cuvântul meu!"** (semnat generic, **Făclia**), publicația se dovedește și prin ton, cu adevărat o **"revistă pedagogică, literară și de luptă profesională"**, cerând înaltelor foruri școlare, prin articole documentate:

-admiterea învățătorilor în învățământul universitar"

- desființarea examenelor (**"reaua organizare..., cu caracter pueril, școlăresc"**) și înlocuirea lor cu un alt sistem de apreciere cerut de învățători.

- **"înființarea unui bloc, unui front învățătoresc, unei mișcări dascălești** care să lupte în cadrul asociației generale pentru o grabnică soluționare a următoarelor chestiuni: salariul începătorilor să fie de maximum 4000 lei; pensionarea la 30 de ani de serviciu, deblocarea în învățământul primar; înființarea școalei normale superioare; să li se plătească chiria învățătorilor de la sate; să fie scutiți integral de taxe școlare fiii de învățători; să se înființeze licee învățătorești (similare liceelor militare); învățătorul înainte de a fi chemat la examene să fie trimis la școli de perfecționare (...)"

(**Făclia**, an IV, nr. 1, p.4)

În continuare, în articol sunt evidențiate marile diferențe dintre oraș și sat, abuzurile avocaților și politicienilor din parlament față de țărănul român, nesăbuița casei conducătoare față de țărăn și sat, dar și legătura indisolubilă dintre țărăn și învățător de-a lungul timpurilor:

"Areopagul României e alcătuit în majoritate de avocați. De ce? Cunosce domniile lor adevăratul păs al țărănilor. Cunosce reaua organizare, proasta administrație, specula și traiul greu al țărănilor. Nu! Țărăni noștri atunci vor trăi omeneste când vor trimite în parlament oameni din sânul lor, oameni cari le cunosc durerile

și nevoile.

Până atunci, țărăni vor trăi tot în mizerie, suferințe și sărăcie..."

*

"... Vom lupta pentru ridicarea satelor, pentru care nu s-a făcut nimic!..."

Satele trebuie ridicate, altfel se năruiește tot neamul românesc și ne blestemă moșii, strămoșii... Atenție la sate!"

Inimosul și generosul învățător Iordan Popescu, arhitectul revistei pedagogice **Făclia**, face o ultimă încercare de a continua lupta, solicitându-i pe colegii de breaslă:

"... să clădiți alături de noi, cu noi, templul sacru al preocupărilor dascălești. Nu vă lăsați atrași de preocupările mărunte, plecându-vă urechea spre șoapta plină de otravă a propagandistului demagog. Lucrați în liniștea căminului dv., studiați și dați publicității. Nimic nu vă întărește voința, ȋncrederea și răbdarea decât aceste preocupări."

(**"Pornim din nou!"** - an IV, nr. 1)

Născută din dorința de a ajuta pe oamenii școlii rurale, de a sluji, prin intermediul adevărului, educația copiilor de țărani, publicația pedagogică **Făclia**, apărută la Nalbant în perioada 1934-1938, rămâne un reper în evoluția presei de profil:

"Vom avea o hotărâre neșovăitoare în apărarea drepturilor legale ale școalei și slujitorilor ei!"

Prin ea, tinerii și bătrânii ei ostași ai învățământului se vor simți mai mult ca oricând, străbătuți de aceeași vibrație, prin ea armata școalei va ajunge o singură unitate, o singură forță morală, luminată de o singură conștiință și călăuzită de o singură voință!"

(Iordan Popescu **"Cuvânt înainte"**, an I, nr. 1- feb. 1934)

